

OTWARTE LEKCJE – SHARING EDUCATION PROJEKT TWORZENIA OTWARTYCH ZASOBÓW EDUKACYJNYCH Z WYKORZYSTANIEM PLATFORMY ITUNES U

Marlena Plebańska
Uniwersytet Warszawski
marlenaplebanska@hotmail.com

Abstract. This article presents the Open Lessons project, where, according to the Sharing Education idea, Polish teachers create open educational resources using the iTunes U platform. The article presents the concept of the Open Lessons project, the specificity of course development as well as a description of the basic assumptions of the courses implemented within the project. The article presents examples of materials and fragments of courses developed in the project.

1. Dlaczego Sharing Education

Zamknięta edukacja, która wrosła w systemy edukacyjne niesie ze sobą wiele ograniczeń. Ograniczenia te w znaczącym stopniu wpływają na wykorzystanie technologii cyfrowych. Tworzenie oraz współtworzenie własnych zasobów edukacyjnych, udostępnianie ich w sieci czy wreszcie tworzenie kursów online łączących autorskie zasoby cyfrowe z już istniejącymi niesie za sobą wiele trudności zarówno natury prawnej jak i mentalnej. Często autorzy nie wiedzą, w jaki sposób stworzyć takie materiały z czego mogą skorzystać, a z czego nie, czy w jaki sposób podzielić się online swoim kursem z innymi. Innym razem pojawia się brak pomysłów na dobór odpowiednich narzędzi oraz technologii, a jeszcze innym razem trudnością staje się dobór odpowiednich form i metod pracy, właściwa konstrukcja procesu dydaktycznego oraz przełożenie ich na pracę w środowisku wirtualnym. Niejednokrotnie autorzy obawiają się upubliczniać swoich materiałów w obawie przed reakcją środowiska na ich odbiór. Natomiast w kontekście edukacyjnym nauczyciele chętnie korzystają w gotowych cyfrowych tekstów, zdjęć, ćwiczeń, filmów etc.

W związku z powyższym warto przyjrzeć się bliżej idei Sharing Education w myśl której społeczność edukacyjna zainteresowana korzystaniem z otwartych

zasobów edukacyjnych wspólnie je współtworzy tzn. korzystając z bazy materiałów, kursów online jako świadomy współuczestnik społeczności uczącej się korzystam z otwartych materiałów edukacyjnych, równocześnie tworząc i dodając do bazy własne rozwiązania np. chcąc korzystać z bazy otwartych kursów online, również tworzę swój autorski kurs który dodaję do bazy dzieląc się nim w ten sposób z innymi nauczycielami. W myśli idei Sharing Education każdy z autorów zyskuje na takim rozwiązaniu podwójnie ponieważ nie tylko zdobywa dostęp do bezpłatnej bazy materiałów edukacyjnych oraz możliwość partycypacji z środowisku ekspertów, dzielenia się doświadczeniem, zdobywania inspiracji ale również nabywa szereg nowych kompetencji związanych z projektowaniem, tworzeniem oraz współdzieleniem autorskich materiałów cyfrowych w przestrzeni wirtualnej. Na kanwie takiej właśnie konwencji zbudowany został projekt Otwarte Lekcje współtworzony przez społeczność polskich nauczycieli, pasjonatów pracy z wykorzystaniem cyfrowych technologii z kontekście edukacji przedmiotowej.

2. iTunes U

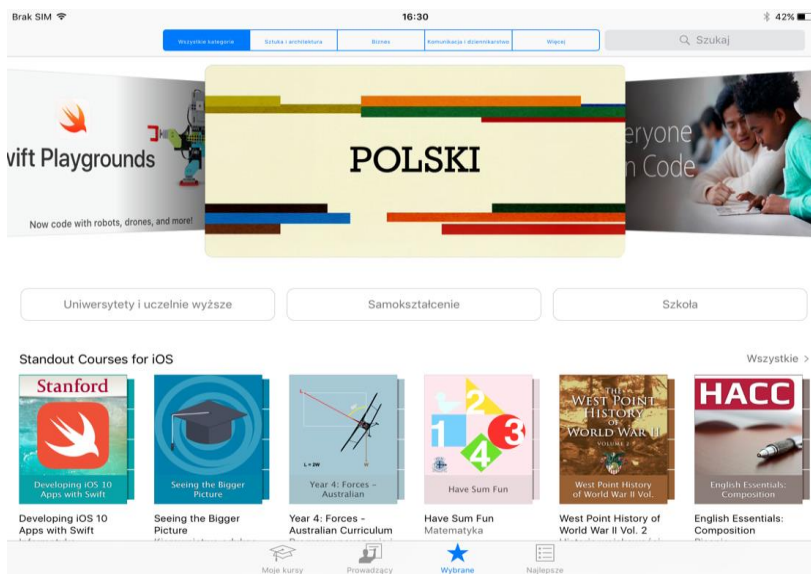
iTunes U to aplikacja, która pomaga w przygotowywaniu i prowadzeniu lekcji na iPadzie. Za jej pomocą nauczyciel może stworzyć projekty czy arkusze pracy zawierające łącza do stron internetowych, aplikacje, zdjęcia, filmy, teksty, prezentacje czyli wszystko to do czego chciałby odesłać ucznia, który zapoznaje się z materiałem.

Platforma daje nauczycielowi całkowitą dowolność w doborze materiałów z różnych źródeł, umożliwia sprawne przygotowanie ciekawych i angażujących kursów. Daje również możliwość przydzielania i oceniania zadań, komunikacji z uczniami zarówno grupowo jak i indywidualnie.

iTunes U to również największa na świecie biblioteka bezpłatnych treści edukacyjnych. Znajdziemy w niej wykłady publikowane przez najlepsze Uniwersytety, biblioteki, muzea oraz kursy przygotowywane przez nauczycieli wszystkich typów szkół. iTunes U to baza, z której mogą korzystać wszyscy, którzy chcą się uczyć – nie tylko w szkole czy na uczelni ale również po ich ukończeniu.

Niezwykłą popularnością cieszą się na przykład wykłady dotyczące tworzenia aplikacji mobilnych i metodologii programowania udostępniane przez Uniwersytet Stanford, kursy języka angielskiego prowadzone przez British Council czy kursy fotografii National Geographic. Na platformie iTunes U znajdziemy również bibliotekę Open University, Khan Academy, Oxfordu, Cambridge.

Od dwóch lat platforma iTunes U dostępna jest również w polskiej wersji językowej. Polskie instytucje Uczelnie, szkoły, fundacje publikują z jej wykorzystaniem tysiące materiałów edukacyjnych dla zróżnicowanych grup odbiorców.

Rysunek 1. Platforma iTunes U, Źródło: iTunes U

3. Specyfika projektu Otwarte Lekcje

Otwarte Lekcje to projekt stworzony społecznościowo poprzez nauczycieli praktyków, którzy chcą dzielić się swoją wiedzą oraz doświadczeniem w zakresie prowadzenia zajęć z wykorzystaniem nowych technologii. Projekt stworzony został w oparciu o platformę edukacyjną iTunes U, na której znajduje się stale rozbudowywany zbiór kursów-pomysłów na innowacyjne zajęcia bazujących na wykorzystaniu różnego typu cyfrowych zasobów dydaktycznych oraz technologii mobilnych. Kursy stworzone zostały przez nauczycieli praktyków, pasjonatów, wieloletnich ekspertów w zakresie wykorzystania nowych technologii w edukacji, a w szczególności programów i aplikacji mobilnych ect.

4. Dlaczego Otwarte Lekcje

Wybór nazwy projektu nie jest przypadkowy. Otwarte Lekcje to:

- możliwość prowadzenia zajęć dydaktycznych w dowolnym miejscu i czasie w myśl koncepcji „wiedzy na żądanie”
- współpraca oraz dzielenie się środowiska edukacyjnego pomysłami na mądre, efektywne zastosowanie nowych technologii w edukacji
- tworzenie środowiska „uczącego się”

- baza wzorcowych kursów online zgodnych z podstawą programową
- realizacja idei otwartości oraz współpracy w edukacji

5. Kursy iTunes U w Otwartych Lekcjach

Każdy z kursów udostępnionych w ramach projektu społecznościowego Otwarte Lekcje bazuje na precyzyjnie określonych celach dydaktycznych oraz ramowej konstrukcji opracowanej przez zespół nauczycieli, którzy zainicjowali projekt. Otwarte kursy iTunes U ukierunkowane zostały na wszechstronny rozwój oraz aktywną pracę uczniów poprzez wykorzystanie różnorodnych zasobów cyfrowych: filmów, ćwiczeń interaktywnych, gier, projektów, aplikacji mobilnych, e-booków ect. Udostępnione w projekcie kursy cechują się elastycznością wykorzystania przy jednoczesnym dostosowaniu kursów do poziomu edukacyjnego, wieku oraz indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów.

6. Jak tworzymy Otwarte Lekcje?

Proces tworzenia kursu online zaczyna się na papierze. Tworzenie kursu w ramach projektu Otwarte Lekcje składa się z pięciu etapów zdefiniowanych w metodzie Design Thinking, pozwalających na opracowanie kursu stosownie do poziomu edukacyjnego oraz potrzeb i oczekiwań grupy docelowej odbiorców, a następnie przetestowanie go oraz publikację w przestrzeni wirtualnej z wykorzystaniem platformy iTunes U. Kursy tworzone są częściowo w czasie warsztatów prowadzonych przez nauczycieli praktyków, ekspertów którzy zainicjowali utworzenie polskojęzycznego kanału iTunes U częściowo samodzielnie przez autorów w ramach zdalnej pracy po zakończeniu warsztatów.

Rysunek 2. Schemat Design Thinking, Źródło. www.designthinking.pl

Zgodnie z przedstawionym powyżej schematem (Rysunek 2) proces tworzenia kursów Otwarte Lekcje składa się z następujących etapów:

Etap I Empatyzacja pozwala zastanowić się, wspólnie i przedyskutować potrzeby oraz oczekiwania grupy docelowej odbiorców wobec kursu (w tym przypadku uczniów) oraz szeroko rozumianego wykorzystania technologii cyfrowych w kontekście nauczania. Oczekiwania te dotyczą min. poziomu edukacyjnego, różnorodnych stylów uczenia się z wykorzystaniem cyfrowych zasobów edukacyjnych, doświadczeń w kontekście edukacji cyfrowej etc. Na podstawie tych rozważań autorzy wyznaczają wstępne cele oraz zakres realizacji kursów.

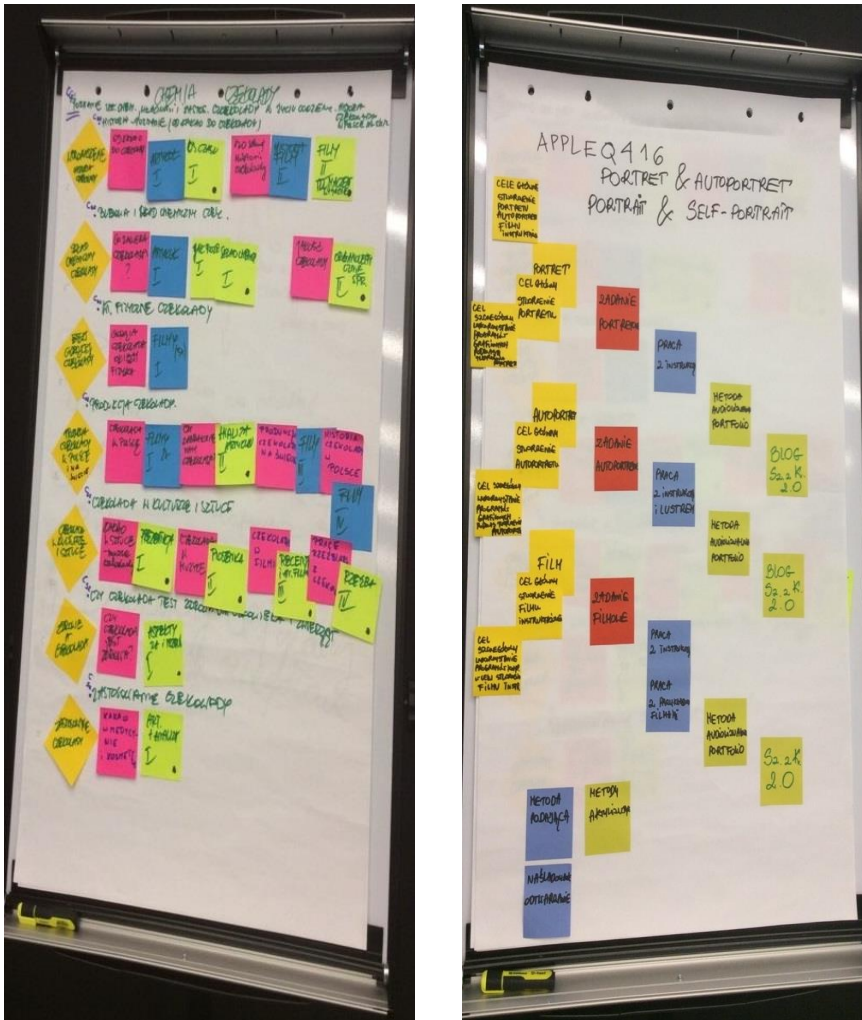
Etap II Zdefiniowanie właściwego problemu, który należy rozwiązać poprzez realizację kursu. Na tym etapie zastanawiamy się nad rolami ucznia i nauczyciela oraz sposobami uczenia się z wykorzystaniem tworzonego kursu. Wspólnie zestawimy je z obecną sytuacją w środowisku szkolnym oraz określonymi na etapie empatyzacji potrzebami oraz oczekiwaniami odbiorców – uczniów.

Etap III Generowanie pomysłów – na tym etapie zastanowimy się, jak skonstruować kurs w kontekście dydaktycznym, a następnie technologicznym. Tworzymy wstępną koncepcję oraz kompozycję kursu.

Etap IV Budowanie prototypu kursu, wymaga dokonania oceny wstępnej koncepcji, ewentualnego wprowadzenia zmian, tak by sprawdzić, czy i które z wypracowanych pomysłów na kurs będzie można wprowadzić w życie. Na tej podstawie powstaje prototyp kursu w postaci storyborda. Wypracowane storybordy podlegają dyskusji a następnie po ewentualnych modyfikacjach w ostatnim kroku przekładane są na warstwę technologiczną prototyp kursu iTunes U, który w kolejnych etapach prac uzupełniany jest zaplanowanymi treściami np. tekstami, zdjęciami, filmami, ćwiczeniami, quizami etc.

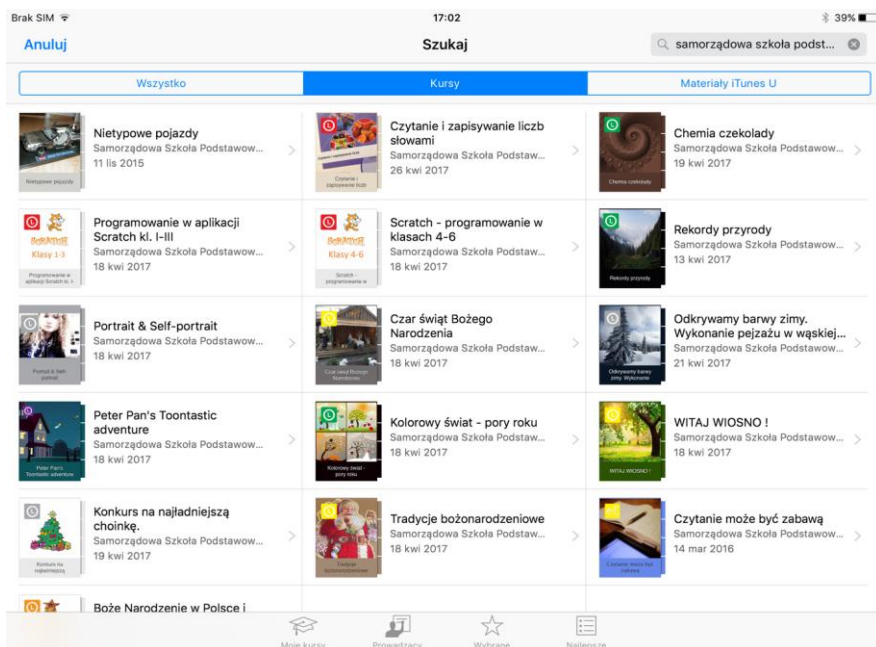
Etap ten zakończymy zostaje omówieniem prototypów kursów oraz ustaleniem kolejnych pracy nad ostatecznym kształtem kursu.

Etap V Testowanie prototypu – po ukończeniu kursu poprzez wypełnienie go treściami następują testy kursu odbywające się zarówno w wymiarze technologicznym jak i metodycznym. Weryfikowana jest zgodność wytworzenia kursu zgodnie z zasadami do których obliguje platforma iTunes U jak również poprawność metodyczna kursu. Zweryfikowany kurs zostaje upubliczniony poprzez opublikowanie go na site szkoły, którą reprezentuje dany nauczyciel.

Rysunek 3 Storybory Otwarte Lekcje. Źródło: Materiały Warsztatowe – Projekt Otwarte Lekcje

Najlepsze z pośród stworzonych kursów zostają oznaczone ikoną OL, a następnie udostępnione w ramach bazy polskiego curriculum. W ten sposób powstaje ogólnopolska baza kursów iTunes U – Otwarte Lekcje w ramach której polscy nauczyciele wspólnie tworzą repozytorium kursów zgodnych z podstawą programową, które następnie wykorzystywane są przez całą społeczność. Opublikowane kursy służą dalszym inspiracjom, mogą być wykorzystywane, rozbudowywane oraz modyfikowane przez uczestników projektu stosownie do ich potrzeb za zgodą autora.

Rysunek 4. Przykładowe kursy zrealizowane w ramach projektu Otwarte Lekcje opublikowane na stronie Samorządowej Szkoły nr6 we Wrześni. Źródło. Site iTunes U Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6 we Wrześni

7. Budowa kursu iTunes U w projekcie Otwarte Lekcje

Każdy z kursów iTunes U objętych projektem bazuje na spójnej koncepcji struktury, która dostosowywana jest na poziomie treściowym do indywidualnych potrzeb oraz oczekiwań odbiorców – uczniów dla których tworzony jest kurs. Jednym z pierwszych kursów które zainicjowały powstanie projektu jest kurs autorstwa Dariusza Andrzejewskiego, dyrektora Szkoły Podstawowej nr 6 we Wrześni, który w procesie szkoleniowym potraktowany został jako kurs wzorcowy, toteż w niniejszym artykule na jego przykładzie omówiona zostanie ramowa struktura kursów projektowych. Pierwszym elementem kursów tworzonych w ramach projektu Otwarte Lekcje jest tak zwany Przegląd, który zawiera podstawowe informacje o kursie takie jak:

- Opis kursu
- Cele kursu dla nauczyciela
- Cele kursu dla ucznia
- Punkty z podstawy programowej, które realizuje kurs.

Poniższy schemat prezentuje Przegląd Kursu Otwarte Lekcje

The screenshot shows the iTunes U interface for the course 'Rekordy przyrody 1'. The top navigation bar includes 'Biblioteka', 'Przegląd', 'Prowadzący', and 'Konspekt'. The course title is 'Rekordy przyrody 1' by 'Dariusz Andrzejewski' from 'Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6'. It is a 2-week course created on 09.08.2015 and updated on 27.03.2017. The course is intended for students interested in nature and geography. The objectives include: sparking interest in nature, learning about natural phenomena, understanding the diversity of the natural world, developing skills in describing landscapes, using various information sources, conducting measurements and observations, and documenting results. A list of students is provided at the bottom.

Brak SIM 17:28

Biblioteka

Przegląd

Prowadzący

Konspekt

Przyroda: Rekordy przyrody 1

Rekordy przyrody 1

Przyroda

Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6

Oczekiwany czas trwania: 2 tyg.

Prowadzący: Dariusz Andrzejewski

Wydział: Przyroda

Utworzone: 09.08.2015

Uaktualnione: 27.03.2017

Zawiera treści tylko dla dorosłych

Kurs przeznaczony dla uczniów szczególnie zainteresowanych zagadnieniami z zakresu przyrody dla drugiego etapu edukacyjnego. Możliwa realizacja również na lekcjach geografii w gimnazjum i liceum.

Cele:

- Zaciekawienie światem przyrody.
- Zapoznanie z ciekawymi zjawiskami przyrodniczymi.
- Zapoznanie z osobliwościami świata przyrody.
- Kształcenie umiejętności opisywania krajobrazów świata.
- Korzystanie z różnych źródeł informacji (własnych obserwacji, badań, doświadczeń, tekstów, map, tabel, fotografii, filmów).
- Wykonywanie pomiarów i korzystanie z instrukcji (słownej, tekstowej i graficznej); dokumentowanie i prezentowanie wyników obserwacji i doświadczeń.
- Kształtowanie postawy odpowiedzialności za stan środowiska.

Uczniowie:

- odnajdziecie ciekawe i nieznanne nam miejsca w najbliższej okolicy,

Informacje Posty Notatki Materiały

Rysunek 5. Przegląd Kursu – Otwarte Lekcje. Źródło: Kurs Rekordy Przyrody, Dariusz Andrzejewski, Projekt Otwarte Lekcje

Kolejnym elementem kursu iTunes U opracowanego w projekcie są informacje o prowadzący w obrębie których każdy z prowadzących prezentuje swoją sylwetkę, doświadczenia oraz zainteresowania, a także zapewnia kontakt emailowy do siebie w celu komunikacji z pozostałymi członkami projektu. Przykładowy schemat informacji o prowadzącym prezentuje Rysunek 6.

Trzeci element kursu to Konspekt w zakresie którego każdy z autorów tworzy wielopoziomą merytoryczną strukturę kursu. Zrealizowane w projekcie kursy dedykowane są konkretnym przedmiotom jak również wielokrotnie stanowią rozwiązania multidyscyplinarne bazujące na przekazie wiedzy oraz budowaniu umiejętności dotyczących kilku przedmiotów. Realizowane w projekcie kursy w większości mają charakter projektowy tzn. Realizacja kursu stanowi realizację konkretnego projektu, którego poszczególne etapy realizacji oraz autorskie wytyczne dotyczące metod oraz form realizacji wkomponowane zostały w strukturę kursu. Tempo realizacji kursu pozostaje indywidualne i może być dostosowywane do potrzeb poszczególnych grup uczniowskich. Poniższy schemat Rysunek 7 prezentuje przykładowy konspekt kursu zrealizowanego w konwencji projektowej.

Brak SIM 17:28 37%

Biblioteka Przyroda: Rekordy przyrody 1

Przegląd
Prowadzący
Konspekt

 Dariusz Andrzejewski
Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6
[Email do prowadzącego](#)

Dariusz Andrzejewski – dyrektor Samorządowej Szkoły Podstawowej nr 6 im. Jana Pawła II we Wrześni, nauczyciel dyplomowany z 25 -letnim stażem, studia podyplomowe w zakresie informatyki, trener w kilku projektach związanych z edukacją multimedialną, wykorzystaniem technologii informatycznych w szkole. Opiekun merytoryczny uczniów biorących udział w ogólnopolskich konkursach informatycznych, inicjator wdrożenia w szkole innowacyjnych rozwiązań technologicznych, metodycznych i programowych. Organizator cyklicznych konferencji, seminariów i warsztatów pod nazwą Lepsza Edukacja, promujących nowoczesne technologie w edukacji, adresowanych dla nauczycieli oraz władz oświatowych.

Rysunek 6. Prowadzący – Otwarte Lekcje. Źródło: Kurs Rekordy Przyrody, Dariusz Andrzejewski, Projekt Otwarte Lekcje

Brak SIM 17:28

Biblioteka Przyroda: Rekordy przyrody 1

Przegląd
Prowadzący
Konspekt

1. Wprowadzenie
2. Plan projektu
3. Etap I - aktywujemy swoją wiedzę
4. Etap II - działamy
5. Rekordy najbliższej okolicy i Polski
6. Rekordy Europy
7. Rekordy Świata
8. Czego się dowiedziałeś?
9. Etap III - spotykamy się
10. Podsumowanie dotychczasowej pracy
11. Uporządkowanie i usystematyzowanie wiedzy
12. Samoocena

Rysunek 7. Konspekt – Otwarte Lekcje. Źródło: Kurs Rekordy Przyrody, Dariusz Andrzejewski, Projekt Otwarte Lekcje

Poszczególne punkty konspektu (w prezentowanym przypadku 12 punktów) wypełnione zostają treściami, które przyjmują formę tzw. Postów oraz Zadań. Każdy z punktów konspektu może zawierać dowolną liczbę postów oraz zadań. Również każdy z Postów może zawierać dowolną liczbę zadań różnego typu, zarówno zadań zamkniętych jak i otwartych. Treści postu mogą przybierać różne formy np.

teksty, grafiki, zdjęcia, linki do zewnętrznych materiałów. Ponadto do postów autorzy mogą dodawać załączniki zawierające materiały rozszerzające bądź uzupełniające podstawowe treści postu np. prezentacje, e-booki, karty pracy, materiały multimedialne, odesłania do zewnętrznych portali zawierających ćwiczenia, quizy, testy etc. Bardzo ważnym pozostaje zachowanie zasady, iż każdy post musi nieść za sobą konkretną treść, która następnie jest ćwiczona w ramach zadań przyporządkowanym odpowiednim postom. Treści zawarte w postach nie mogą również dublować się tzn. każdą konkretną informację, wiedzę przekazujemy tylko w jednym miejscu kursu, natomiast formy przekazu powinny być zróżnicowane oraz różnorodne. W projekcie Otwarte Lekcje obowiązuje koncentracja na aktywnej pracy uczniów w myśl której co najmniej 60 % treści kursu muszą stanowić aktywne, twórcze kreatywne elementy zapewniające pracę indywidualną oraz grupową pracę ucznia. Wybrane posty prezentuje Rysunek 8.

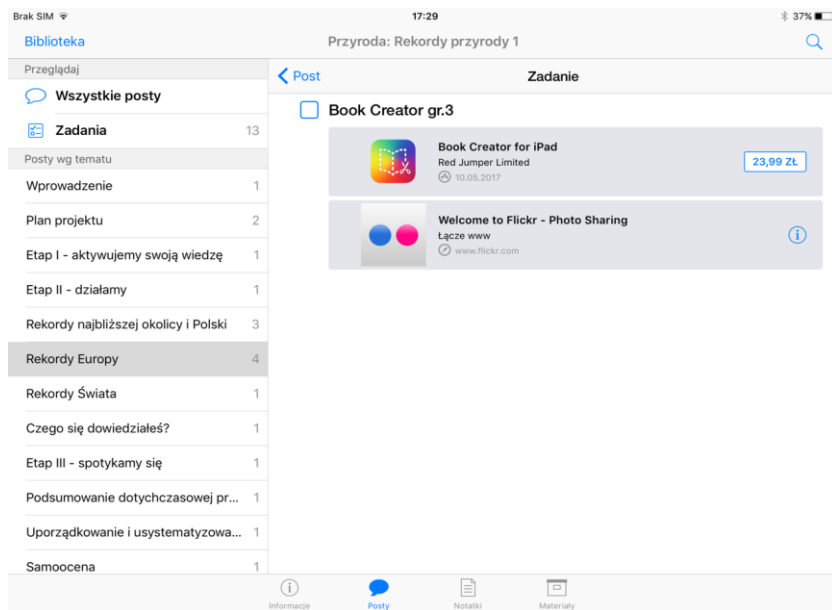
The screenshot shows a mobile application interface with a top status bar displaying 'Irak SIM' and '17:29'. Below the status bar, there is a header with 'Biblioteka' on the left and 'Przyroda: Rekordy przyrody 1' on the right. The main content is divided into two columns. The left column, titled 'Przeglądaj', contains a list of posts with icons and counts. The right column, titled 'Rekordy Europy', displays the content of the selected post, which is 'Rekordy Europy' (4 posts). The content is organized into three groups: 'Grupa I - rekordy klimatyczne', 'Grupa II - rekordy wysokościowe', and 'Grupa III - rekordy szaty roślinnej'. Each group includes a date and time, a brief description, and a '1 zadanie' (1 task) icon.

Przeglądaj	Rekordy Europy
Wszystkie posty	Grupa I - rekordy klimatyczne 16.08.2015, 11:22 Korzystając z dostępnych źródeł informacji: encyklopedii, internetowych serwisów tematycznych, podręczników, czasopism, programów TV, ustalcie następujące informacje dotyczące rekordów klimatycznych na kontynencie europejskim. Zebra...
Zadania 13	1 zadanie
Posty wg tematu	Grupa II - rekordy wysokościowe 16.08.2015, 11:28 Korzystając z dostępnych źródeł informacji: encyklopedii, internetowych serwisów tematycznych, podręczników, czasopism, programów TV, ustalcie następujące informacje dotyczące rekordów wysokościowych na kontynencie europejskim. Zeb...
Wprowadzenie 1	1 zadanie
Plan projektu 2	Grupa III - rekordy szaty roślinnej 16.08.2015, 11:33 Korzystając z dostępnych źródeł informacji: encyklopedii, internetowych serwisów tematycznych, podręczników, czasopism, programów TV, ustalcie następujące informacje dotyczące rekordów szaty roślinnej na kontynencie europejskim. Zebra...
Etap I - aktywujemy swoją wiedzę 1	1 zadanie
Etap II - działamy 1	
Rekordy najbliższej okolicy i Polski 3	
Rekordy Europy 4	
Rekordy Świata 1	
Czego się dowiedziałeś? 1	
Etap III - spotykamy się 1	
Podsumowanie dotychczasowej pr... 1	
Uporządkowanie i usystematyzowa... 1	
Samoocena 1	

Rysunek 8. Posty – Otwarte Lekcje. Źródło: Kurs Rekordy Przyrody, Dariusz Andrzejewski, Projekt Otwarte Lekcje

Elementem budowania umiejętności w kursach iTunes U są zadania zarówno zamknięte jak i otwarte, które mogą bazować na autorskich rozwiązaniach utworzonych przez autorów kursów jak również na zewnętrznych rozwiązaniach dostęp-

nych w sieci na wolnej licencji. Ponadto do realizacji zadań autorzy mogą wykorzystać rozmaite aplikacje mobilne, które w podobny sposób jak załącznik można dołączyć do treści kursów. Poniższy schemat Rysunek 9 prezentuje przykładowe Zadanie.

Rysunek 9. Zadanie – Otwarte Lekcje. Źródło: Kurs Rekordy Przyrody, Dariusz Andrzejewski, Projekt Otwarte Lekcje

Podsumowując budowę kursów iTunes U realizowanych w ramach projektu Otwarte Lekcje warto zwrócić uwagę na fakt technologicznej prostoty kursów. Praktycznie żaden z autorów biorących udział w projekcie nie miał kłopotów z technologiczną stroną projektu. Natomiast konstrukcja metodyczna stanowiąca o jego wartości jest najbardziej czasochłonnym elementem realizacji kursu, wymaga wielu przemyśleń oraz dokładnego opracowania struktury kursu, doboru odpowiednich form przekazu, metod pracy oraz cyfrowych zasobów edukacyjnych.

8. Podsumowanie

Otwarte Lekcje to nowatorski projekt bazujący na idei Sharing Education. W czasie pierwszego roku wdrażania projektu w szkołach powstało ponad 100 kursów na otwartej licencji wykorzystywanych przez coraz szersze grono nauczycieli. Projekt dopiero rozpoczął się, będzie kontynuowany w kolejnym roku szkol-

nym 2017/2018. W projekcie uczestniczyć mogą zarówno indywidualni nauczyciele zainteresowani tworzeniem kursów iTunes U jak i szkoły. Idea Sharing Education procentuje wszechstronnie, dając korzyści całemu środowisku szkolnemu zarówno na poziomie dostarczania ciekawych materiałów edukacyjnych uczniom jak i na poziomie budowania nowych nie tylko cyfrowych kompetencji nauczycieli.

Bibliografia

1. www.designthinkig.pl
2. www.otwartelekcje.org